

Studia Generalia 2008

NAPPAAKO TEKNOLOGIA IHMISEN?

Helsingin yliopisto 6.3.2008, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

ILMASTON MUUTOS

Filosofian lisensiaatti, MEP Eija-Riitta Korhola

Ilmasto- ja energiapolitiikan paradokseja

Esitelmäni kuvaa EU:n ilmasto- ja energiapolitiikassa tapahtunutta viime aikojen murrosta, tämän alueen poliittisia vaikeuksia ja pullonkauloja sekä haasteita tulevaisuudessa. Pohdin sitä onko EU:n vastaus ilmastohaasteeseen ja energiantarpeeseen tehokas, ja mitä pitäisi tehdä toisin.

Ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa pitkään vaivannut asema politiikan pikkupiirien sivuraiteena on lopullisesti ohi. Etenkin 2006 vuoden energiakeskustelu ja 2007 vuoden ilmastokeskustelu politisoivat aihealueen ja vahva yhteys talouteen tunnustettiin, mm Sternin raportin myötä, jossa globaaliin ilmasto-ongelmaan peräänkuulutettiin nopeasti globaaleja toimenpiteitä.

Tavoite on oikea, mutta toteutus osoittautunut vaikeaksi. Nimenomaan globaaleja toimenpiteitä on syntynyt työlästä. Samaan aikaan kun poliittinen tahto ilmastomuutoksen torjumiseksi on voimakkaassa kasvussa, ilmastopolitiikan keinot jähmettyivät aina Nairobiin 2006 kokoukseen asti lähes samoihin asetelmiin.

Umpikujassa oli kysymys siitä, että vuonna 1997 solmittu Kioton sopimus ei asettanut kehitysmaiden päästöjen kasvulle mitään rajaa. Ajateltiin, että niillä on oikeus kasvuun siinä missä muillakin; rikkaiden on aika jäähdytellä, ei köyhien. Ajatus solidaarisuudesta oli perusteltu. Mutta sopimusta luodessa ei osattu ennakoita, millaiseen nousuun päästöt lähtisivät. Nyt noin puolet päästöistä ja niiden kasvusta tulee kehitysmaista, ennen muuta Kiinasta ja Intiasta. Tämä on taas suurin syy siihen, miksi Yhdysvallat, joka vastaa päästöjen neljänneksestä, katsoo voivansa jäädä sivuun.

Viimeisessä Balin kokouksessa joulukuussa 2007 saatiin edistysaskel: päätös uudesta globaaliin sopimukseen tähtäävästä neuvotteluraiteesta, jossa ovat mukana myös suurimmat päästäjät, USA, Kiina ja Intia mukaan lukien. Tulosta odotetaan Kööpenhaminan ilmastokokoukseen vuonna 2009. Kioton sopimus umpeutuu 2012, johon mennessä uusi viitekehys toivottavasti on valmis toteutettavaksi.

Päästöjen karsiminen kapealla rintamalla on osoittanut paitsi turhauttavaksi, myös riskialttiiksi. Se voi houkutella globaaleilla markkinoilla toimivia yrityksiä investoimaan juuri sinne, missä ei tarvitse satsata päästöoikeuksien ostoon tai missä ei ole kunnan ympäristönormeja tai päästörajoja. Tässä asetelmassa tilanne voi jopa pahentua: päästöjen vähentäminen täällä voi johtaa päästöjen lisääntymiseen tuolla. Sitä kutsutaan hiilivuodoksi - päästöjen siirtyminen ole päästöjen leikkaamista.

Havaitut ongelmat ovat herättäneet pohdintaa siitä, onko Kioton sopimus ylipäätään tehokas väline. On arvosteltu, että siitä on tullut poliittisen korrektiuden lakmus-testi, itsessään byrokraattinen, ylhäältä alas toimiva malli. Sopimuksen arkkitehdit lainasivat sen mallin olemassa olevista esikuvista, freoneja rajoittavasta otsonikerrosta koskevasta sopimuksesta, rikkipäästöjä rajoittavasta haposateita koskevasta sopimuksesta sekä ydinaseita rajoittavasta sopimuksesta. Oletettiin että hiilidioksiditonnejä voitaisiin kohdella kuin ydinasevarastoja, joita vähennettiin tietyllä aikataululla suunnitellun kaavan mukaan. Mutta ilmastomuutosongelma on paljon monimutkaisempi prosessi takaisinkytkentöineen.

Nykytrendeillä maailma jatkaa hiili-intensiivisen infrastruktuurin rakentamista seuraavat kaksikymmentä vuotta. Tuloksena on hiilivoimaloita, jotka toimivat 50 vuotta. Kiina on kuvaava esimerkki: siellä avataan kaksi 500 MW voimalaa viikoittain. Vuoteen 2030 mennessä Kiinan päästöjen arvioidaan olevan yhtä suuret kuin kaikki päästöt nyt. Esitelmäni lopussa pohdin sitä, mitä tehokkaalta ilmastosopimukselta vaaditaan ja millaiseen toimintaympäristöön EU:n tulee varautua.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.

Järjestäjä: Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikunta
Postiosoite: PL 27, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO